

”NPF-säkrad skola”

Inledning

Det är med stor förskräckelse jag följer kommunernas kamp för att få en fungerande grundskola där alla elever når målet gymnasiebehörighet och i förlängningen en avklarad gymnasieutbildning. Vilken är en av förutsättningarna för att inte hamna i arbetslöshet och utanförskap. Man kämpar med kostnader som ökar i en takt som inte matchar intäkterna i skattesystemet. Det som då sker i allt för många kommuner är neddragningar. Det är naturligt att man är tvungen att skruva i verksamheterna för att nå en budget i balans, men det är inte det som den här motionen handlar om. Den här motionen vill belysa det faktum att när man ska spara pengar i verksamheten, så är det resurserna för de som behöver det som mest, de svagaste, som får stryka på foten. Men tänk om jag säger att man kan spara pengar på ett liknande sätt, fast utan de förödande effekterna som det innebär att ta bort resurser för de elever som verkligen behöver stöd och insats för att nå målen i läroplanen.

Utdrag från verkligheten.

[Skolenkäten](#), skolinspektionens undersökning. Pekar på att andelen femteklassare som tycker att skolan gör dem nyfikna och ger lust att lära minskar. Flera andra frågor kring undervisning och trygghet i skolan visar också ett svagt men tydligt mönster mot att ha blivit sämre. 105 000 femteklassare har svarat. Av dem tycker bara 72 procent att skolarbetet gör dem så nyfikna att de vill lära sig mer, 2015–16 var det betydligt fler, 78 procent av eleverna. Det är färre femteklassare som anser sig ha studiero. De som tycker att skolan inspirerar och att de då vill lära sig, är trygga och har studiero, det är ett samband man tydligt kan utläsa. Bland de som svarat att de känner sig otrygga så är det alltså bara varannan elev som tycker att skolarbetet är roligt. När det gäller elevernas trygghet eller otrygghet i skolan så syns försämringarna i ett längre tidsperspektiv, bland niondeklassarna minskade andelen trygga elever från 88 procent 2013 till 83 procent 2018. Samtidigt så uppger en tredjedel att de inte har studiero, i årkurs 9 så handlar det om ca 30 000 elever.

[Aftonbladet granskar](#). Kirunas skolor är i kris. Elever som behöver stöd i klassrummet av en extra vuxen – för att de till exempel blivit mobbade, har sociala problem i hemmiljön, koncentrationssvårigheter eller andra funktionsvariationer – hade i våras hjälp av totalt 75 elevassistenter och verksamhetsassistenter, fördelade på kommunens tolv skolor. Snart är bara 25 assistenter kvar. I juni sades 25 av de visstidsanställda upp. Nu har 25 av de tillsvidareanställda varslats. Många av Sveriges kommuner är i kris. Och värre blir det. Det närmaste decenniet ökar antalet barn, unga och riktigt gamla kraftigt. Samtidigt räknar 110 av 290 kommuner med att gå med förlust. För att kunna bygga alla nya skolor, förskolor och äldreboenden som behövs, skulle kommunerna i stället behöva göra en vinst på två procent av intäkterna varje år. Det gjorde bara 109 av 290 kommuner 2018.

(Joachim Kerpner, Aftonbladet sept.2019)

[Utdrag av artikel](#). Vad kostar det att ha sjukskrivna föräldrar på grund av utmattningssymtom? Ska det behöva vara så här? Vi som har barn med handikapp som inte syns ska klara av allt själva och då alla system i skola, fritid och jobb är anpassade efter ”normalstörda”, så gör det att så mycket extra läggs på oss. Jag tycker det vore på sin plats att man verkligen undersöker hur många föräldrar som är sjukskrivna på grund av att deras barn inte får rätt möjligheter i livet. För rullstolsburna bygger man ramper och har handikapptoaletter, för hörselnedsatta finns det ljud slingor i klassrummet. För blinda finns särskilda skolor och för dyslexi finns läromedel inlästa i olika läs tjänster. Jag vet att det säkert finns mycket mer att göra för dessa grupper men vad gör man för barn med NP-diagnos? Jag kan inte komma på mer än medicinering som är omöjlig att förnya. Utifrån sjukvårdens fall och i

detta fall BUP så är detta lika med noll. "Numret är upptaget, var vänlig, försök senare" är det man möts av varje gång. (Uppgiven mamma, Värmlands folkblad, okt.2019)

["NPF-familjerna går konstant på knäna"](#) Barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF, och deras familjer har svårt att få adekvat stöd av samhället. Många drabbas av utmattning och sjukskrivning. Situationen för dessa familjer måste upp på den politiska dagordningen. I stället för att se till att skolan fungerar slås elever ut och löper ökad risk för att utveckla psykisk ohälsa, missbruk, hamna i arbetslöshet eller kriminalitet. Och den problematiska frånvaron – där elever med NPF är kraftigt överrepresenterade - har blivit ett stort bekymmer i flera kommuner. Vi uppmanar politiker och beslutsfattare ute i landet att genomföra nedanstående förslag:

- Fatta de beslut som behövs för att elever med NPF får förutsättningar att trivas i och klara skolan och så att "hemmasittande" barn kan stödjas tillbaka.
- Genomför fortbildning inom NPF i skola, vård och socialtjänst. Kunskapen ökar, men är inte tillräcklig.

NPF-familjers situation behöver komma upp på den samhällspolitiska agendan. Ur ett mänskligt perspektiv har vi allt att vinna. Samhällsekonomiskt har vi inte råd att avstå.

(Anki Sandberg, ordförande Riksförbundet Attention, Annica Nilsson, intressepolitisk ombudsman, Riksförbundet Attention, Dagens Samhälle)

[Funktionsrätt Sverige](#) välkomnar Skolverkets förslag till förändrade kurs- och ämnesplaner som presenterades den 25 september. Tyvärr adresserar de aktuella förslagen endast en del av problematiken i skolan. Lärmiljön fungerar inte. Vi har länge poängterat vikten av att förändra hela lärmiljön – det vill säga de fysiska, sociala och pedagogiska aspekterna i skolan – så att en större andel av eleverna får sina behov tillgodosedda i ett sammanhållet skolsystem. Skolan fungerar inte i dag. Många elever går ut grundskolan utan fullständiga betyg. Enligt Skolverkets statistik saknade 15,6 procent av de elever som gick ut nionde klass våren 2018 behörighet till gymnasiet. Allt fler elever förmår inte gå till skolan alls därför att lärmiljön inte fungerar. Många av dessa elever har en diagnostiserad eller icke-diagnostiserad funktionsnedsättning.

(sept. 2019, Elisabeth Wallenius, Ordförande, Funktionsrätt Sverige)

Fakta.

I dagens skola räknar man med att minst 5–10 procent av eleverna har neuropsykiatriska funktionsuppsättningar, som till exempel ADHD - Attention Deficit Hyperactivity Disorder, ASD - autismspektrumdiagnos, OCD - Obsessive Compulsive Disorder, dyslexi eller dyskalkyli. Samsjuklighet är vanligt.[1] Många av dessa elever upplever sin skolgång som svår och problematisk, något som leder till känslor av utanförskap och uppgivenhet. I skolans styrdokument är det tydligt att hela verksamheten ska anpassas och fungera för dessa elever. Betydligt fler elever än så gynnas av anpassningar i skolan som traditionellt faller inom NPF-spektrat. Att stärka alla elevers egenmakt i skolan, och att tillsammans med dem hitta strategier som främjar såväl mående som lärande, är något som förbereder alla elever för framtiden.

Elever som inte når gymnasiebehörighet i årskurs nio, kan erbjudas ett extra skolår till en kostnad på ca 100 000 kronor. Enligt skolverkets statistik saknar drygt 18 % av elever i årskurs nio gymnasiebehörigheter. Enligt PhD Inna Feldman [2] En ungdom utan gymnasieutbildning löper 30 % risk för att hamna utanför arbetsmarknaden. Om eleven på sin 18-årsdag inte kan försörja sig behöver hemkommunen betala försörjningsstöd, hyra och el till en kostnad om ca 100 000 kronor per år. I tidigare studier [3] utförda av nationalekonomerna Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog, beräknas delar av samhällskostnaderna för olika former av utanförskap. Med hjälp av dessa siffror

presenteras tre exempel på kostnader för långsiktiga konsekvenser av tidiga beteendeproblem: psykosociala arbetshinder (arbetslöshet), psykisk sjukdom och missbruk (alkoholberoende) sammanfattas i Tabell 1 nedan.

1 LÄKARTIDNINGEN.2014:111: CUMM

[2] [HTTPS://WWW.IDEERFORLIVET.SE/GLOBALASSETS/PDF/RAPPORTER/UTANFORSKAPETSPRIS.PDF](https://www.ideerforlivet.se/globalassets/pdf/rapporter/utanforskapetspris.pdf)

[3] NILSSON I, WADESKOG A: DET ÄR BÄTTRE ATT STANNA I BÄCKEN ÄN I ÅN (RAPPORT). SKANDIA: IDÉER FÖR LIVET. 2008.

Tabell1

Kostnad för utanförskap	1 år	5 år	Kommunen	Landstinget
Psykosociala arbetshinder	100 000	490 000	84 000	299 000
Psykisk sjukdom	350 000	1 800 000	824 000	862 000
Missbruk av alkohol	620 000	3 100 000	702 000	320 000
Kostnad 5 år/kommun och landsting			1 610 000	1 481 000

Goda exempel

På Källbrinkskolan i Huddinge arbetar man aktivt med att NPF-säkra skolan, eftersom man vet att när skolan anpassas efter de elever som behöver det lilla extra – så skapas trygga och goda lärmiljöer för alla. På Källbrinksskolan tänker de att om man anpassar lärande, miljö och teknik för elever inom NPF-spektrat redan från början, så är det ett arbetssätt som kommer alla elever till gagn. I verksamheten så innebär det att man arbetar efter ett nyfiket, lösningsfokuserat och prestigelöst förhållningssätt. Man lyssnar på elevernas tankar om det egna lärandet och vägen dit. Man använder sig av strukturstöd såsom anpassningsblanketter för att tillsammans med eleverna ringa in behov och hitta strategier. De arbetar kompensatoriskt för att skapa en tillgänglig och likvärdig lärmiljö. Praktiskt innebär detta att de aktivt arbetar med generella, såväl som individuella, anpassningar i lärmiljön.

Ekonomiska konsekvenser

Utbildningarna har kostat ca 131 250 kr inklusive moms och handledningarna ca 30 730 kr inkl. moms, vilket ger en total kostnad under första året är ca 745 kronor per elev. Om man räknar med introduktionsutbildning av 50 % nyanställda lärare under de kommande åren skulle kostnad per elev hamna på 373kr/år. På en skola med 200 elever finns 10 barn med ADHD. Ovan redovisas PhD Inna Feldmans kalkyl kring kostnader kopplade till avsaknad av gymnasiebehörighet.

Källor/Inspiration

<https://www.skolansomarena.com/npf-anpassning-av-hela-skolan.html>

<https://www.huddinge.se/kallbrinksskolan/om-skolan/npf-sakring/>

<https://skolvarlden.se/artiklar/sa-blev-deras-skola-mpf-sakrad>

<https://attention.se/npf/skolportal/for-dig-som-jobbar-i-skolan/goda-exempel/elinor-leder-arbetet-med-att-mpf-sakra-kallbrinksskolan/>

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Vbkpad/larare-grater-nar-elevassistenter-forsvinner-i-kiruna>

<https://www.dagenssamhalle.se/debatt/npf-familjerna-gar-konstant-pa-knana-29427>

<https://www.vf.se/2019/10/02/hur-lange-ska-foraldrarna-orka/>

<https://www.altinget.se/utbildning/artikel/funktionsratt-sverige-andrade-kursplaner-racker-inte>

Agenda 2030, Mål 4, god utbildning för alla.

Utbildningssystem måste möta människors behov under hela livet – från tillgång till förskola över grundskoleutbildning till att alla unga personer ges möjlighet till gymnasie-, yrkes- och högre utbildning. Det stora antalet män och kvinnor som inte är läs- och skrivkunniga visar på att behovet av vuxenutbildning är avgörande. Alla könsbaserade skillnader i tillgång till utbildning måste avskaffas och alla, inklusive personer med funktionsnedsättning, måste ges likvärdig tillgång till alla utbildningsnivåer och möjlighet till livslångt lärande”.

Slutsats

Det vi sår idag, skördar vi i framtiden, men en förutsättning för bra skördar är att man under tiden vårdar och ger rätt förutsättningar för tillväxt och utveckling. Annars är det missväxt, sämre skördar och stora ekonomiska konsekvenser som väntar. Vi behöver se saker i ett större perspektiv för att ställa om inför för de rådande omständigheter som styr utvecklingen framgent. Jag vill att vi ska vara i framkant och ta tillvara på de goda exemplen som växer fram i vårt land. Men jag vill samtidigt att vi ska påskynda utvecklingen genom att kommuner inte skall behöva uppfinna hjulet själva eller prioritera bort arbete i denna riktning, bara för man inte ser hela bilden eller saknar förmåga att se möjligheterna. Rätten till inkluderande utbildning och en fungerande skolgång för elever med funktionsnedsättning eller andra utmaningar måste säkerställas. Då räcker det inte att se över kurs- och ämnesplaner. Lärmiljön är det centrala i att få fler elever med eller utan diagnostiserad funktionsnedsättning att gå till skolan för att inte hamna i facket ”problematiserad skolfrånvaro” eller utanförskap. När man ser över lärmiljön, ändrar på förutsättningarna och utgår från elevernas behov för inläring så kommer man nå mycket längre än man når idag. Men det kommer krävas insatser från de vuxna i skolan. Alla vuxna. När jag idag pratar med olika kommuner som har riktade insatser för att fler elever ska nå målet med fler som har gymnasiebehörighet så noterar jag att de riktade nödvändiga utbildningarna i stort sett enbart erbjuds pedagogerna, men vi har så många andra vuxna i skolan som fungerar som stöd för våra barn. För att lysa upp ett stort hus så räcker det inte med att en ha en jättestark lampa i ett av rummen, man måste ha flera lampor i alla rum för att undvika skuggor och mörka hörn. Utbildningsinsatserna är ofta en del i en riktad satsning som drivs i form av projekt och införlivas inte så ofta i den vanliga verksamheten efter projekttiden är slut. Idag har man i Göteborg över två års väntan för en utredning på BUP. Det innebär att skolan måste fungera, att man inte ska behöva sätta en diagnos för att skolan ska vara tillgänglig och trygg för alla barn.

Återigen, detta är inte en fokuserad, tidsbegränsad eller enskild satsning på barn med utmaningar inom NPF, alla barn och unga mår bevisligen bra med strukturen och förhållningssätten som växer fram i de goda exemplen där man tar barnets perspektiv steget längre.

Jag vill verkligen betona det.

Vi har inte råd med utanförskap i framtidens Sverige, vi måste agera nu.

Jag vill därför

Att våra socialdemokratiska riksdagsledamöter lyfter frågan och arbetar för hur man nationellt kan påverka, stödja, snabba på utvecklingen och införande av NPF säkrade skolor i våra kommuner.

Att våra socialdemokratiska riksdagsledamöter verkar för införandet av en nationell kvalitetssymbol som skolor kan ansöka om, när den uppfyller av riksdagen fastställda normer och riktlinjer inom NPF-säkringsområdet.

Motionär
Johnny Alexandersson
Stenungsunds Arbetarekommun
Johnny Alexandersson